Johanna Holmströmová
asfaltoví andělé
KNIHA ZLÍN

FLEET

Johanna Holmströmová

Asfaltoví andělé

Johanna Holmströmová

ASFALTOVÍ ANDĚLÉ

KNIHA ZLIN

This work has been published with the financial assistance of FILI– Finnish Literature Exchange.

Tato kniha vychází s finančním přispěním FILI – Informačního centra finské literatury.

FILI
FINNISH LITERATURE EXCHANGE

Copyright © Johanna Holmström, 2013
Translation and Afterword © Ondřej Vimr, 2014

ISBN 978-80-7473-259-1 (PDF)

Všem holkám, které si někdy vzaly příliš krátkou sukni.

Only God can judge me, is that right?
Nobody else baby, nobody else
All you other motherfuckers get out my business

2Pac

Říjen 2005

Samíra

Kapitola jedna

Samíra v Panenské uličce

Každá vdaná ženská je kurva.

To si řekla Samíra, přehodila si tašku přes rameno a rozhodným krokem se vytratila do Panenské uličky, ruce zastrčené v kapsách krátké černé kožené bundy, bradu zabořenou hluboko v modrém šátku ovázaném kolem krku. Nespoutané a divoké tmavé vlasy se výstavně vlnily na ramenou. Vysoké podpatky klapaly o asfalt.

Podzim. Javory, jeřáby a lži v tichých plamenech, jinovatka v ledových poutech na ranním trávníku.

Za hospodou Bílé noci, kde na svojí dnešní první zastávce nehybně dřepěli alkoholici tělem i duší, už čekal taxík.

Zrychlila. Posledních pár kroků popoběhla. Tašku šoupla na zadní sedadlo, sebe na přední. Taxík se rozjel, zpočátku volně, za zpomalovacím prahem u autobusové zastávky přidal a zmizel.

Říjen 2007

Lejla

Kapitola dvě

Jak se zbytky Samířina života schovají a zase objeví

Jednou v noci, když nemůžu spát, zakopu Samířin život pod trávník před naším balkonem. Železný list rýče zajíždí hluboko do země, v péřové bundě se potím, a pak už do jámy pouštím pytel. Zaházím ho silnou vrstvou hlíny.

Na nebi nejsou vidět žádné hvězdy. Zato na mě blikají televizní obrazovky z potemnělých obýváků řadových domků, kde bydlí šťastné rodiny.

U Jotunenů mají zrovna stažené žaluzie, ale vzpomínám si, jak jsme se Samírou stávaly u jejich okna a dívaly se na soutěže bez zvuku. Hlavu měla tak blízko, že nám splýval dech.

Noc je chladná a pouliční lampy se rozsvítily brzo. Trochu nohou přehrábnu místo, kde jsem kopala, aby nevypadalo tak podezřele, a pak se vrátím stejnou cestou, jakou jsem se sem dostala, přes balkon.

V mámině ložnici se svítí a slyším ji psát na počítači, to zase diskutuje, co ve finské *ummě* je *halál* a co *harám*. Taky nemůže spát. Tak je vzhůru co nejdéle, aby se pomodlila *qijám al-lajl*, jednu z dobrovolných nočních modliteb. A čas mezi tím tráví tlacháním po síti.

O něco později slyším, jak chodí po kuchyni a sbírá nože a další ostré předměty. Pak je na noc bezpečně

uloží do šuplíků a skříněk, protože podle proroka Muhammada se to tak má dělat.

Nazítří ráno je trávník pod naším balkonem uzavřený. Mezi javory je natažená umělohmotná páska s nápisem „POLIISI POLIS“, policie. Obyvatelé našeho a vedlejšího domu stojí kolem jámy, skoro jako na pohřbu. Šeptem se šíří, že tu lidem zmizely různé věci, přehrávače, pneumatiky, ztratil se nějaký pes, takže jsou všichni napjatí, že každou chvíli spatří tlapu nebo kus gumy.

A místo toho: pod silnou vrstvou zeminy tenká plastová taška Alis halál. Překvapené mručení, cvakot zapalovačů. Ve vzduchu se proplétají provazce tabákového kouře. Plastovou tašku podají mně, která stojím až na kraji kroužku přihlížejících a snažím se zmizet pod kapucí bundy. Vezmu ji. Hlavu patřičně skloněnou. Tak dostávám pozůstalost po Samíře i důrazné doporučení, abych to už nikdy nedělala.

Podzim už je za rohem a fouká na mě svůj chlad. A máma, v dlouhém bílém županu, který jí sahá až po kotníky, na hlavě turban z osušky. Počastuje policisty takovým pohledem, že chudáci sklopí zraky, jako by něco nezákonného provedli oni, a ne já, přestože jen dělají svou práci.

Dostali jsme podnět, vysvětluje jeden z policistů, v ohraničeném obdélníku povadlé trávy někdo něco provedl.

„A nejen to. Taky se tu v okolí opravdu ztratily různé věci,“ pokračuje policista, teď už vážněji. „Pneumatiky a…“

„Pneumatiky! Holce není ani patnáct, tak určitě bude běhat od domu k domu a krást pneumatiky!“ křičí máma.

„Taky další věci, cennosti… Člověk nikdy neví.“

„To si pište, že já jsem žádného zloděje nevychovala,“ ohradí se máma.

„Pro tentokrát tomu všechno nasvědčuje," konstatuje policista.

Máma chvilku mlčky stojí a pak řekne:

„Mě by teda jen zajímalo, kdo vám ten podnět dal."

„No, to vám bohužel nemůžeme říct," odpoví policista, ale máma zaregistrovala pohyb v koutku oka.

Markku Jotunen udělá několik kroků dozadu a zapálí si cigaretu. Máma přivře oči.

„To mě mohlo hned napadnout," zadrmolí, otočí se a očima dá pohlavek všem sousedům, kteří stojí v kroužku kolem vyhasínajícího rododendronu.

Město ho zasadilo v létě, aby se tu zlepšilo životní prostředí, ale stěží přežije zimu.

Potom jde máma domů. Já za ní. Plastová taška mi bouchá o nohy. Zakázaný obsah se vydává na svou poslední cestu po schodech nahoru a do kuchyně.

„Myslela jsem, že už jsme je vyřídily," řekne máma a balíček fotografií nechá poklesnout do klína.

Dívají se na nás naše smějící se tváře. Samíra a já, dvě hnědooké holky s pravidelnými zuby a přivřenýma očima. Slunce vytahuje naše tváře z temných stínů.

Máma na mě upře pohled, který projede až k mému *nafsu*.

„Víš stejně dobře jako já, že si je nemůžeme nechat."

„Ale to jsou…"

„Harám, Lejlo. Jsou *harám*. Jak dlouho je máš?"

„Vzala si je Samíra. Když jsi je vyhodila. Šla s nima na smeťák, ale zkrátka… Měla je u sebe, až do té…"

Sedím si na rukou a uhýbám před jejím pohledem. Její palec na mojí tváři. Zakrývá mi žluté plavky s modrými puntíky, nafukovací křidélka, nohy jako hůlčičky useknuté v místech, kde je pohlcuje vodní hladina.

Rty mám pevně stisknuté. Pak cvakne zapalovač a bledý plamen olizuje okraje našich pestrobarevných momentek.

Samíra v baletním úboru, na uhel. Já na tlustém poníkovi, kolem letní zeleň, na popel. Naše tváře přitisknuté k sobě a rozesmáté, až z toho bolí čelisti, požrané ohněm. Samíra mávající křiklavě červenými sáňkami, na rukou palčáky obtěžkané sněhem, div jí nespadnou, vlasy rozpuštěné přes ramena a hnědá manšestrová bunda s kapucí a beránkem, já, je mi asi tak rok, sedím a v klíně mám barevný balíček, Samíra, právě se naučila chodit, kulatý obličejík a tmavé oči, které se dívají do objektivu, a máma a táta, pro jednou září štěstím před třpytivým vánočním stromečkem s červenými koulemi.

Zvednu oči a vidím, že má taky sevřené rty, pak se otočí a nechá oheň ve dřezu, aby proměnil moje vzpomínky v kouř.

Jdu k sobě do pokoje, aniž mi cokoli musí říkat, a otevřu skříňku, která původně stála v obýváku. Měli jsme v ní televizor, ale jednoho dne se máma dozvěděla, že taky obrázky v televizi jsou zakázané, takže musela z domu.

„*Harám!*“ řekne máma. Zakázané. Do domu, kde jsou obrazy, nikdy nezavítá anděl.

A dům, na který zanevřeli andělé…

Zkoušeli jsme s tátou namítat, že obrázky vlastně nejsou *uvnitř* televize, ale že létají vzduchem a vůbec neexistují, ale máma to odmítla s tím, že na tom absolutně nezáleží, protože obrázky v televizi jsou stejně většinou plné hříchu. Dávají tam reklamy na tampony v Prorokově jazyce a turecké populární písničky, které jsou všechny jenom o *zině*. V přírodopisných pořadech dělají opice a lvi zakázané věci a v seriálech se kleje. Ukazovali tam muže, kteří usnuli při poutní modlitbě u posvátné *Ka'by* v Mekce, a sportovce v elastickém oblečení, které toho odhalovalo víc, než zahalovalo. Takže je lepší se nedívat na nic a radši se věnovat tomu, že

si budeme připomínat Boha, dělat *zikr*. Tak to máma rozhodla a televizi jednou provždy odnesla do sklepa.

Když se máma pro něco rozhodne, nikdo s ní nehne, takže místo po televizi zůstalo prázdné. Ve skříňce jsou balíčky fotek, kterými se prohrabuju tak dlouho, až se zastavím u jedné, na kterou jsem málem zapomněla.

Máma s tátou na pláži kdysi dávno a kdesi daleko. Vzduch je bledě modrý, u obzoru nafialovělý. Prohádali se nocí a oči mají krhavé a ospalé, plné špíny, jak po sobě házeli vším možným, když na sebe začali křičet.

Teď se jejich pohledy setkávají. Přežili noc a vrací se světlo. Brzo se všichni probudí, ptáci mezi květy kaštanů, a pak taxikáři, kteří podřimovali ve svých autech. Ale stejně je to, jako kdyby na celém světě byli sami.

Kolem nich hraje *Ribbon in the Sky* Stevieho Wondera, jejich ruce se dotknou, na chvíli se podrží. Pak jedna z druhé vyklouzne a nakonec se lehce dotýkají jen poslední konečky prstů. Stevie prsty stiskne, ale jen velmi něžně: „If allowed, may I touch your hand, and if pleased, may I once again, so that you too will understand, there's a ribbon in the sky for our love…"

Ale všechno to do sebe moc zapadá, aby to byla pravda. Moje máma. Můj táta. Pláž a ráno, které nikdy nepřijde. Takhle mi to táta vyprávěl.

Obrázek je to důležitý. Dokládá, že máma s tátou kdysi byli šťastní. Aby to člověk nezapomněl, potřebuje fotografický důkaz. A já jich mám víc. Schované bezpečně až vzadu ve skříňce, kde je jinak takový chaos, že ani máma, která má jinak dokonalý přehled o úplně všem, nemá na to, aby to tam uklidila. Vždycky si před to jen sedne a povzdychne si:

„Lejlo…"

A já odpovím:

„Jo, jo, neboj."

A mám klid, dokud zase nedostane tu svoji náladu.

„Do domu, kde jsou obrazy, nechodí andělé," řekne máma.

Zeptám se jí, jestli to platí pro celý dům a jak chce v tom případě přinutit lidi, aby si odmontovali satelity, které trčí přes zábradlí každého druhého balkonu, nebo aby si sousedi odhlásili noviny, což ona ostatně udělala už dávno. Zeptám se, jestli to není tak, že andělé nechtějí chodit do *prostorů* s obrazy, a jestli to tím pádem znamená, že andělé, které bych pořád měla mít v patách a měli by si zapisovat všechny moje špatné a dobré skutky, za mnou ve skutečnosti nemůžou tam, kde jsou obrazy. Taky mi není úplně jasné, jak teda za každým člověkem, muslimem nebo nemuslimem, v jednom kuse může chodit anděl s bločkem v ruce, když obrazy jsou vlastně skoro všude. Připomenu mámě, že ona taky v prostorách s obrazy tráví nějaký ten čas, přinejmenším v metru, kde se na každé volné sedačce válejí noviny zdarma, nebo v práci, když obsluhuje zákazníky, sedí u počítače a na stole má hromady katalogů pro turisty.

Ale máma se nenechá zatáhnout do diskuse o detailech. Jenom mi zopakuje, že mě nemusí zajímat jak, kde a proč, protože Bůh vidí a slyší všechno, a zvlášť dotěrné otázky a holky, které jsou drzé na svoje rodiče.

Samíra mě naučila, že všechno, co člověk najde venku na zemi, si má vzít, protože nikdy nemůže vědět, kdy se mu to bude hodit. Proto Samíra chodila se sklopeným pohledem upřeným na svoje černé tenisky, které kráčely dál a dál.

Všechno, co leží na zemi, někdo ztratil, někdo to potřeboval, takže je to potřebné, prohlásila. A vítězně zvedla hnědožlutý umělohmotný hřeben, který vykukoval zpod žluté šustivé závěje zvadlého lipového listí, a podržela ho proti světlu. Byl skoro jako nový, nechy-

běl mu ani jeden zub, na rozdíl od většiny hřebenů, které člověk najde.

Když něco najdu na zemi, tak to taky zvednu, zrovna jako Samíra. Gumičky do vlasů, široké i takové ty parádní uzoučké, se kterými se dají dělat krásné culíky. Samíra určitě měla stovku těchhle uzoučkých gumiček, ale měla i široké a hebké. Aby si vlasy občas odpočinuly, jak říkala.

Vždycky, když najdu gumičku do vlasů, pomyslím si, že ji ztratila ona. A naprosto děsivě se mi rozbuší srdce, a rychle jdu za roh, jestli ji tam ještě uvidím, ale jakmile tam přijdu, je ulice i tam vždycky stejně prázdná.

Prázdnota po Samíře. Je všude. Plíživě všechno zahaluje do své nicotnosti, až to nechá úplně zmizet.

Ale na chodníku se pořád válí spousta věcí. Hřebeny, šperky (hlavně náušnice, mám největší sbírku nepárových náušnic na světě), klíče, nalepovací nehty s malými vsazenými kamínky, sponky, mazací gumy, spínací špendlíky, odrazky, rukavice (moje sbírka lichých rukavic je přinejmenším druhá největší na světě), a dokonce boty. To by mě zajímalo, jak se stane, že někdo ztratí botu. A ještě si toho ani nevšimne.

Ve své sbírce bezcenností mám i věci, které kdysi patřily Samíře, jenže už jí nepatří. Občas si nejsem jistá, jestli jí je hlídám, nebo jsem je od ní převzala, ale jedno je jisté. Jsou v tašce, kterou jsem zakopala půl metru pod zem, protože jsem chtěla, aby tam nalezla věčné spočinutí, jenže už den nato ji vykopali a teď leží na zemi u mě v pokoji.

Úplně nahoře v tašce jsou zakrvavené kalhotky a použitá vložka. Kalhotky jsou moje. Přihodila jsem je tam v rychlosti, když taška stejně měla skončit v zapomnění pod zemí, a bylo to lepší řešení, než se je snažit propašovat ke koši kolem máminých očí, které jsou stále na pozoru. Jenže to dopadlo, jak to dopadlo, a mladší

policista kvůli vložce hlasitě zařval a odvrátil se, jako by se měl pozvracet, a ten starší sevřel rty. Celkem fejk, když si člověk uvědomí, že za svoji kariéru z lecjakých hromad odpadků nejspíš už taky vyhrabali lidské hlavy a další části těl.

Svým způsobem jejich reakci chápu. Celou dobu, co pod naším trávníkem hledali gumy od auta a satelity, žili v domnění, že jsem kluk. Teprve obsah tašky byl důkazem opaku.

Že jsem kluk, si vlastně myslí dost lidí. A většinou proti tomu nic nemám. Když mám kapuci přes hlavu a pohled zabořený do země, stejně nevidím, co si kdo asi tak myslí. Občas zajdu do Angel Baru, kde vysedávají skini, a to pak postávám na baru nebo u jukeboxu, posadím si hlas trochu níž a mluvím jako oni. Nemají vůbec ponětí, že jsem holka a že mám na hlavě docela slušnou černou kštici, a už vůbec nechci vědět, co by udělali, kdyby to věděli.

Ještě o pár dní později je trávník obehnaný páskou. Myslím, že se policajti snaží odvést pozornost lidí a předstírají, že tam na něčem pracují, i když už je pod naším balkonem nikdo víckrát neviděl.

Kapitola tři

Řídit autobus umí i cvičená opice

V naší rodině se jezdí autobusem. Ne kvůli ekologii, ani že bychom vedli život ve stylu hippies. Zkrátka na auto nemáme a ani ho nepotřebujeme. Máma říká, že máme být rádi, jak bydlíme blízko hromadné dopravy, zastávku autobusu máme hned přede dveřmi a metro, co by dvacetkrát dohodil, podle toho, jak kdo umí házet.

A navíc táta je řidič autobusu. Dřív jsem měla bezva pocit, když jsem si uvědomila, že některé děti do školy vozí jejich táta, zatímco můj vozí všechny ostatní. Teď, když táta spí na pohovce u Rašída, s mámou se pořád hádají a všechno je problém, snažím se už od východu z metra na dálku zahlédnout, kdo sedí za volantem. Když táta, většinou dělám, že ještě někam musím jít. Třeba do knihovny. Nebo do stánku na druhé straně ulice. Jen co autobus odjede, nastoupím do dalšího. Který ovšem staví na opačném konci čtvrti, takže pak musím jít půl kilometru pěšky. Vždycky cestou zajdu do obchodu a něco tam koupím, abych pak doma mohla vysvětlit, že jsem se musela stavit pro pečivo nebo něco mraženého nebo nějakou jinou blbost.

Ale když je slunce moc nízko nebo zrovna prší a po čelním skle stékají provazce vody, vidím jen ruku v černomodrém rukávu s reflexní nášivkou nebo kšiltovku,

a ty by mohly patřit komukoli. Nezbývá mi než si to se všemi ostatními namířit šikmo přes ulici přímo k autobusu a nastoupit.

Pokud za volantem sedí táta, většinou se dlouho dívám na svoje boty, až přijde okamžik, kdy musím přiložit kartu ke čtečce, pak se honem podívám na tátu a kývnu hlavou, on taky nepatrně kývne hlavou. Někdy mě chytne za ruku a pošeptá mi, abych to či ono vyřídila mámě. To jsou pak ty dny, kdy se snažím si v autobuse sednout tak, aby mě neviděl ve zpětném zrcátku, a kladu si otázku, proč musí jezdit zrovna na téhle trase, když ví, že jen co doma vlezu do dveří, už se mě máma bude ptát, jestli mě vezl táta.

Vůbec nejhorší je s tátou jet, když je naštvaný na celý svět a jede moc rychle. To jsem celou cestu v sedadle přikrčená, břišní svaly stažené a držím se tyče, až mám úplně studenou ruku. Sem tam někdo utrousí něco o pirátech silnic a pravidlech silničního provozu a já se propadám do sedačky a radši se dívám na krajnici.

Jednou se autobus neodlepil od chodníku a zůstal stát na místě. Zrovna byla špička a nešly zavřít zadní dveře – zůstaly viset zapasované v obrubníku jako semínko z maliny v zubu. Lidi spěchali. Byli naštvaní.

Ze začátku se na tátu snažili pokřikovat, co by měl udělat, ten ale brzo znervózněl. Viděla jsem mu to na očích, jak se potil, snažil se popojíždět, točit volantem, ale nic se nestalo. Dveře byly zaseklé a autobus se ani nehnul. Kašlal na všechny ty dobré rady, které na něj pokřikovaly čím dál vzteklejší hlasy, zkoušel všechny možné triky, různě přidával plyn a brzdil. Autobus se pohnul dopředu a zase sjel zpátky. Na pár decimetrů povolil a pak se zas sesypal jak hromádka z karet.

Minuty ubíhaly. Nálada v autobuse se proměnila. Lidi si začali přihrávat posměšky. Viděla jsem, jak se tvářili. Až pak někdo řekl:

„Zasranej negr," a ostatní se smáli a přikyvovali.

Matky s dětmi, důchodci, mladí muži v obleku, všichni čekali, až někdo dostatečně dozraje a řekne to nahlas, aby mohli se smíchem přitakat.

„Debilní vopičáku. Vrať se do Afriky, když ani neumíš řídit autobus!"

Někdo napodobil opici a já jsem čekala. Ve zpětném zrcátku jsem zahlédla tátu. Naše pohledy se na chviličku setkaly a já věděla, že nic neudělá ani neřekne. Ne, když tam jsem já. I kdybych si to přála sebevíc.

Když se autobus nakonec rozjel a táta byl odměněn jízlivým potleskem a pískáním, měla jsem co dělat, abych se nerozbrečela. Bylo to stejné, jako když ve třídě někdo převrátil odpadkový koš Anně na hlavu, ona jen seděla, ani si ho nesundala a ostatní tleskali a ohromně se bavili.

Přitiskla jsem si ruku na pusu a upřeně jsem sledovala, jak ubíhá cesta, rychleji a rychleji, jen co se vysvobozený autobus rozjel vstříc svému cíli. Když jsem vystupovala, nešla jsem k předním dveřím jako obvykle a nezvedla jsem oči. Vystoupila jsem jako kdokoli jiný a cestou domů jsem doufala, že tam nebude máma.

Kapitola čtyři

Babička a Morana

Když se máma nehádá s tátou nebo se Samírou, hádá se s babičkou, se svojí mámou. Dřív se hádala i se svým tátou. Ale děda před několika roky jednou v létě z ničeho nic umřel, takže poslední hádka zůstala otevřená. Po jeho smrti měla máma několik týdnů prázdné oči. Vypadala, jako když se táta vrátí z Dár eš-Šamsu a z peněz, které měl s sebou, nemá ani vindru. Jako by ji někdo převezl, jde k bankomatu a zjistí, že konto je prázdné.

Mámě s dědou nebylo umožněno, aby hádku ukončili, aby si všechno vyříkali. S mámou a babičkou je to jinak. Ty mají času dost. Ale ať se hádají, jak se hádají, vypadá to, že si asi taky nikdy všechno nevyříkají. Pokaždé když jedeme za babičkou, prohlásí máma, že tentokrát, tentokrát se nenechá, *inšá'alláh*, vyvést z míry. Tentokrát, dá-li Bůh, to bude *opravdu, ale opravdu příjemná návštěva*.

A první půlhodina třeba proběhne bez problémů, to se jen procházejí po statku a babička Gunni ukazuje lyžařskými holemi krokusy, které vystrčily hlavičky ze studené země a podivují se nad tím, kdo je to ruší ze zimního spánku. Všechno klape taky, když máma uvidí břízy a hledá na nich kočičky a za tu všechnu krásu dě-

kuje Bohu, *máš'alláh*, ale jen potichu, aby to neslyšela babička, která nemá ráda, když máma mluví arabsky, přestože je to jazyk Boží. Jenže jen co se posadíme ke stolu a nalije se káva, vstoupí jedna z nich – a vinu by určitě házela jedna na druhou – přímo na minové pole a pak už následují obranné manévry a útoky a co nevidět je z toho atomová válka se vším všudy.

Potom se bude vyšetřovat, kdo co řekl a udělal, jako u haagského tribunálu, udělí se poměrně dlouhé tresty za válečné zločiny, jenže obě zúčastněné se při tom jako vždycky bedlivě pozorují hledáčky, připravené k výstřelu, kdyby se ta druhá nějak podezřele zatvářila.

Vlastně ani nevím, odkud se ty hádky vzaly, a když se zeptám mámy, jen zavrtí hlavou a řekne:

„Ona dokáže člověka dovést k šílenství. Přesně ví, co má říct, aby mě…"

A když se zeptám babičky, odpoví:

„Taková byla vždycky. Hrozně citlivá. Už od malička. Jak jí člověk něco řekl, hned se jí to dotklo."

A když s námi ještě byla Samíra, řekla:

„Panebože! – S tím nechci mít nic společnýho. Jasný?!"

Máma říká, že s babičkou je to „těžké". Chce být mladší, než je. A chce se strašně moc bavit strašně špatným způsobem.

Babička už má šedesátku za sebou, ale i tak občas – hlavně v létě – naskáče s kamarádkami do auta, za velkého křiku a halasu si zajedou do města, vítr jim pročesává čerstvě obarvené kadeře, a tam si zajdou do hospody. Popíjejí Mai Tai a tancujou. Mám dojem, že mámě se dělá rudo před očima hlavně z toho tancování.

Ten typ, jako je babička a její kamarádky, vídám často v Trixu. Takové jsou vždycky ze všech nejopilejší.

Mají nejtěsnější oblečení s třpytkami a leopardím vzorem a hrozně se nakrucují. A navíc dělají všechno špatně. Když tam dýdžej dá prastarý finský šlágry, aby lidi přestali trsat a začali pít, nakráčej takový, jako je babička Gunni, rovnou doprostřed parketu. Ruku s nataženým ukazovákem zvednou do vzduchu, kývou hlavou do rytmu *Nahkatakkinen tyttö* a křepčej u toho, až jim vlasy lítají do obličeje.

Vtom jako by z kabelů, co jdou od pultu dýdžeje, dostaly elektrický šok. Celé tělo se jim začne mrskat. Lidi to vyděsí a radši udělají pár kroků dozadu. Pak si zas pro změnu třeba hrají na potápění, chytnou si nos, vrhají se k zemi a kroutí u toho zadkem a my si na něj ukazujeme, šťoucháme do sebe a smějeme se.

Chápu mámu, že nechce, aby se babičce někdo posmíval. Přece jenom porodila a vychovala tři děti a jedno z nich je máma. Takového člověka je třeba chovat v úctě, jak praví prorok Muhammad. Jenže babička si chce užívat života. Chce si zakrýt šedé žilky na nohou, i když se za pár měsíců zase objeví, chce se občas jen tak pro nic za nic ve všední den opít, jen aby cítila, jak jí celé tělo pulzuje. Chce se nemožně obléknout a vyjít si mezi lidi, tancovat, nahlas a opilecky se smát, až se lidi budou ohlížet, co se děje. Vím, že máma s babičkou se na tohle téma hádají, ale není to jejich hlavní téma. Hlavní téma, ke kterému se hádka vždycky stočí, je máma.

O mámě se říká, že se obrátila na víru. A když se to říká, tak tlumeným hlasem, s očima na stopkách a jenom těm, ke komu má člověk důvěru, jako když se mluví o tom, že se někdo zbláznil nebo že někdo umřel. A když to slyší máma, jen si nad tím odfrkne. Říká, že „znovu našla Boha“.

Rozhodně ale máma nikdy nebude jako babička, alespoň to sama tvrdí, a já se vždycky musím v duchu smát,

protože neznám nikoho, kdo by se přesně v tomhle babičce nepodobal víc než máma.

Když se člověk obrátí na víru, tak tím postaví mezi sebe a ostatní bariéru. Jako by zatáhl závěs. V mámině případě se tenhle závěs jmenuje *hidžáb.*

Máma ho začala nosit, když s tátou bydleli v Dár eš-Šamsu, hned po narození Samíry.

„Bylo to tak jednodušší. A respekt, jaký to budilo respekt…," povzdychne si.

A když si člověk jednou vezme *hidžáb*, tak ho nemůže zase odložit, to máma nikdy nezapomene zdůraznit. Ve skutečnosti konvertovala až několik let poté, ale závoje se od návratu do Finska už nevzdala. Byl jejím přítelem a její oporou i v nejtěžších chvílích, a na čím silnější narážela odpor, tím silněji byla přesvědčena o své pravdě. Dneska máma v práci zvedá telefon a vyřizuje rezervace na plavby do evropských přístavů. Dřív seděla za přepážkou a měla se zákazníky přímý kontakt, ale když začala nosit *hidžáb*, tak najednou nechtěli, aby se na ni šťastní cestující byli nuceni dívat. Měli obavu, aby to nenarušovalo příjemnou náladu, takže se musela spokojit s nižším platem a horší pracovní dobou, což ale kompenzuje tak, že si bere spoustu přesčasů.

Když babička uviděla mámu v *hidžábu* poprvé, na místě se zastavila, rychle přešla na druhý chodník a dělala, že ji nevidí.

Pár dní poté dostala máma pohled s obrázkem temné neforemné bytosti se širokým šklebem a malýma kulatýma očkama. Na pohledu bylo napsáno: „Nebezpečí dorazilo už i do Muminího údolí. Gratuluji."

Postava na pohledu byla Morana. Máma pohlednici roztrhala na kousky a hodila ji do koše.

Máma říká, že když člověk nosí *hidžáb*, nemusí se starat o svůj zevnějšek. Vykládá, jaké neuvěřitelné sumy

ušetří od té doby, co už si nekupuje zbytečné chemikálie, které jsou ještě k tomu zdraví škodlivé. Babička si odfrkne.

„Za chvíli budeš chodit v nějaké té burce, a pak už nebudeš vidět vůbec."

Babička tvrdí, že máma vždycky potřebovala někoho následovat. Nejdřív to byl děda, který ji vychovával řemenem, pak táta, a když už nemohla následovat tátu, tak si usmyslela, že místo něj bude následovat Boha. Máma na to odvětí, že se poprvé v životě cítí svobodná.

Babička o mámě mluví jako o vlastizrádkyni a říká, že sufražetky se vrhaly pod koně, aby ze sebe žádná žena na světě nemusela dělat takovéhle strašidlo. Tlačí na ni, jako kdyby máma mohla za všechna příkoří, kterým ženy za celý život můžou čelit: znásilnění, nerovné platy, diskriminace na pracovišti, role ženy v rodině. Máma vezme závoj do ruky, napřáhne ji k babičce a zakřičí, že to je jen kus látky.

„Kus látky, která se omotá kolem hlavy, aby se ti myšlenky nerozlítly na všechny strany," řekne.

„Jestli je to jen kus látky, tak se bez něj přece klidně obejdeš," namítne babička.

Máma je toho názoru, že jenom pomocí *hidžábu* se může ona i další ženy, které shodou okolností nepatří do kategorie „super sexy", bránit všem těm nestoudným pohledům, které jí neustále říkají, jak nevypadá jako vyretušované čtrnáctky v Elle a Vogue, a že Bůh dal najevo velké pochopení a milosrdenství v otázce ženství, protože rozhodl, že všechny ženy, mladé i staré, se mají od hlavy až k patě zahalovat. Když se žena sama rozhodne, co muž smí spatřit, jeho pohledům klade překážky, pak je revolucionářka, která převzala vládu nad svým tělem.

„Vy jste pálily podprsenky, my si na hlavu vážeme šátek. Z úplně stejného důvodu. A nikdy," říká, „jsem

neviděla tak rozzuřeného chlapa, jako když jsem začala rozhodovat o tom, co neuvidí.

Babička je naproti tomu toho názoru, že ženy by se v životě měly prosazovat, třeba na trhu práce, tím, že vypnou prsa, hezky zamrkají a trošku povytáhnou lem sukně. Máma si odfrkne s tím, že ona radši zapojí vlastní mozek, jestli to tedy nespadá do privilegií mužů. Navíc babička Gunni dobře ví, že mámě šéfuje žena, kterou hluboký výstřih nepochybně v úžas neuvede.

Občas se babička tak rozčílí, že jde na balkon a tam kouří, až si sousedi začnou stěžovat, jak jim jde dým oknem do bytu a jak z toho mají chronický kašel, a babička se na ně rozkřičí, že sami taky kouří, tak co teď, sakra, kafrají!

Ale ať se máma s babičkou hádají sebevíc, máma *hidžáb* neodloží.

„Na světě je už tak dost nahatejch těl. Moje snad nikdo vidět nepotřebuje," říká.

Když jsem byla menší, máma si někdy sedla s katalogem, který předtím přistál na podlaze na chodbě, a listovala jím, a když se dostala na stránky se spodním prádlem, vždycky kroutila hlavou a hlasitě funěla. Pokud jsem zrovna seděla vedle ní a nahlížela jí přes rameno, pokaždé se na mě podívala, pohladila mě po vlasech a řekla:

„Není jenom jeden způsob, jak být žena. Pamatuj si to."

Pak jednoho dne na schránku přilepila nějaký štítek a žádný katalog už nám nepřišel.

Kapitola pět

Babylonská věž

Bydlíme v Babylonské věži, v jediném takovém domě v sousedství. Táta říká, že úřady sem méně úspěšné spoluobčany umístily proto, aby se spolehliví daňoví poplatníci na vlastní oči mohli přesvědčit, jak jsou jejich peníze účelně vynaloženy.

V našem domě se mluví sedmi jazyky. Policisté sem chodí na pravidelné obchůzky a jednou u nás v domě byla razie. Tenkrát všude pobíhaly celé ty somálské rodiny, ozývalo se pleskání sandálů a křik, všichni mávali pasy, ale policie je stejně odvedla. Nakonec se mohli vrátit a Fajzád z bytu 42B mámě vyprávěl, že než je odtáhli, nedali jim ani čas na to, aby si z šuplíků vzali všechny doklady.

Z balkonu máme výhled na malý, spíš holý než zatravněný čtyřhranný dvorek a na řadové domy naproti. Tam bydlí ti, na které se usmálo štěstí. Důchodci, kterým se skoro podařilo si ušetřit na rozkošný samostatný rodinný domek, ale skončili v řadovce. Pořád ještě celé rodiny, které sestávají z mámy, táty, psa, nového auta a dvou a půl dítěte.

Přímo naproti nám bydlí Jotunenovi, teda hlavně jejich zbrusu nové auto, před které se Markku vždycky v sobotu ráno postaví a zírá na něj. Pak se o něm baví se

sousedy, kteří stojí opodál, a přitom auto leští suchým hadrem a windexem z rozprašovače, který zvedne na pozdrav, když se ve dveřích objeví Eerika a Sami Peltonenovi, jako vždycky v podobném sportovním úboru, a jdou si zaběhat.

Šťastné důchodce reprezentují v první řadě Harjulin starý pes a Harjula. Pes ji drží na vodítku, ona je u svého záhonu tulipánů, má šedivou trvalou a fialovou bundu. Někdy má fialové i vlasy, když si nechá udělat hlavu od kadeřnických učňů. To si na ně pak sahá, jakoby si je načechrává konečky prstů a říká:

„No, tak tentokrát je to takhle. Nějaká ta změna nikdy není na škodu."

Ačkoli je to pokaždé stejná fialová na stejné trvalé.

V řadovém domku bydlí taky „nová" rodina Huopalových se sedmi dětmi různého věku a národnosti. U nich doma se mluví čtyřmi jazyky. Vždycky koncem týdne se tam objeví tátové a mámy, někdejší drahé polovičky, přivezou a vyzvednou děti, takže se dost dobře nedá vyznat v tom, kdo ke komu patří a kteří sourozenci jsou vlastní a kteří nevlastní. Když se rozvedou, odstěhují se.

Šťastlivci z řadových domků se často stěhují. Vždycky postávám u okna a pozoruju, jak mizí. Matka pevně drží své ratolesti, otec stojí za nimi s rukama v kapsách, svěšenou hlavou, zaťatými čelistmi a pohledem zkoumá děti, psa, který je celý schlíplý, stěhovací auto, jak odjíždí se vším, co ještě včera bylo jen a jen jejich.

Táta se odstěhoval skoro tolikrát, jako se zase vrátil. Teď zrovna přespává u Rašída, jak říká, až na to, že takhle dlouho pryč ještě nikdy nebyl.

Když se táta odstěhuje, většinou ztratíme kontakt. Občas zavolá, ale ve sluchátku často vládne dlouhé a usilovné ticho. Rašíd bydlí v Espoo a já nehodlám utrácet hromadu peněz a jezdit do horoucích pekel

navštívit tátu. Rašída mám sice ráda, jenže nemám čas a táta taky ne. Pořád jenom pracuje, a navíc v naprosto nemožnou dobu. Každou chvíli jezdí s nočními autobusy, aby vydělal víc peněz a mohl je poslat domů rodině.

Vždycky, když se táta ztratí, zavolám Samíře a podám hlášení, a ona mi vždycky řekne:

„Věř mi, že to není na dlouho. Tihle dva si nikdy nedaj pokoj."

A je v tom taková nějaká jistota.

Říjen 2005

Samíra

Kapitola šest

Nevěsta na útěku

Dva týdny poté, co Samíra odešla z Panenské uličky, se taky přestěhovala z azylového domu do bytu, který jí sehnala sociálka. Výhled na vyasfaltovaný dvorek s klepadlem, drátěný plot, pískoviště, pár houpaček. Kuchyňka, spíš kuchyňský kout. Vana, na jejíž široké okraje se daly rozestavět zapálené svíčky. Mikrovlnka a digestoř. Dva pokoje, vestavěné skříně, večerka v přízemí a utajená adresa.

Procházela místnostmi, očima přejížděla zdi, holé, vybledlé, chladné, metr tlusté, které nepropustí ani vrznutí. Byl to starý dům. Hrad, který skrýval její budoucnost. Až příliš povědomá situace.

S odstupem času to možná působilo trochu přes čáru, celá ta anabáze s azylovým domem. Ale chtěla se odstěhovat z domova a nevěděla, jak to jinak zařídit. Když se zeptala táty, jestli se může odstěhovat, zamítl to. Namítala, že jí je osmnáct, že ve Finsku se děti z domova stěhují už ve čtrnácti. Jenže on jen ukázal na dveře a řekl:

„Tam venku je Finsko. Tady uvnitř je Maghreb! Jestli chceš mermomocí platit nájem, můžeš ho platit mně."

A tím celá věc skončila.

Za osamělých večerů ji doprava na ulici v myšlenkách unášela daleko od domova. Poslouchala houkání

aut, cestovala s jejich burácením až do Dár eš-Šamsu a nořila se do vzpomínek.

V tátově čtvrti se chystala svatba a všichni byli pozváni. Stovky hostí, celé rodiny a klany. Napříč přes ulici napnuli plachtu, pod ni postavili židle a dlouhé stoly. Že tím odřízli ulice za bílými domky s rovnou střechou, nehrálo žádnou roli, protože všichni stejně šli na svatbu. Když dorazila kolona s nevěstou, pronajaté světlé mercedesy a jedna bílá limuzína, už se ozývaly bubny, rytmická hudba měla vyhrávat tři dny a tři noci bez přestání, halasný ženský křik se srážel s šíleným troubením klaksonů. Tančilo se. Střílelo se z pušek do vzduchu.

Dříve toho dne oddal imám nevěstu a ženicha, aniž při tom byli ve stejné místnosti či ve stejné čtvrti. Ženy pak měly svoji oslavu a muži taky svoji. A teď se novomanželé měli setkat, i když ne úplně poprvé. Směli se stýkat už dřív pod bedlivým dohledem příbuzenstva. Ale i tak. Sotva se znali. Celkem spolu mluvili sedmnebo osmkrát, a teď měli začít žít úplně nový společný život. Vzala to bez mrknutí oka? Kéž by! A on? Těžko. Věděl něco o ženách? Ne víc než jeho otec a otec jeho otce.

Hudba hrála a zanedlouho se mělo začít tančit. V Maghrebu byla svatba a nikdo neměl být šťastnější než nevěsta a její ženich. Ještě chvilku.

Samíra se zadívala ulicí, opar jí zastíral zrak, pak zamrkala.

Nehrozilo žádné nebezpečí. Skutečné nebezpečí. Když ale Samíra završila šestnáct let, jako by se k ní táta začal chovat nějak jinak. Jak ji škádlil prapodivnými otázkami, když byla malá:

„A nějakého chlapce už máš, Samíro?“

A ona bez mrknutí oka odpověděla.

„Jasně!“ a vypočítala všechny kluky ve třídě.

Když byla trochu starší a už chápala, co má otec chlapcem na mysli, jen se tiše zahihňala a otočila se stranou.

S přibývajícími lety dostala otázka jiné zabarvení, zněla spíše: „Máš nějakého chlapce, Samíro?“ Byla z ní cítit zvědavost, nejistota v očekávání dne, kdy se jí ve tváři objeví ruměnec.

Samíra vzpomínala na sestřenky doma v Dár eš-Šamsu. Jak je zpohlavkovali, když se domů vrátily v příliš krátkých sukních. S pláčem utekly k sobě do pokoje. Otcové čas od času pomalu projížděli kolem vchodu do školy a pátrali pohledem. Zahlédnou v hloučcích žáků v neforemných růžových hábitech, které musely nosit všechny dívky ve škole, své dcery Mašu a Amíru? Pokud ne, doma bude následovat výslech, kde tehdy a tehdy byly, a jestli si nevzpomenou, přijde na řadu výprask. Tak se vychovávaly dívky doma v Dár eš-Šamsu a v tomhle vyrůstal i Faríd. Všeho toho byl svědkem. Jak by mohl být jiný?

„Když jde o dceru, jsou všichni chlapi stejní. Můžou se chovat úplně normálně, ale když jde o holku, přeskočí jim,“ řekla Samíra svojí nejlepší kamarádce Jasmíně.

A přes to přese všechno se všechny řeči sestřenic v Dár eš-Šamsu točily kolem kluků. Svatbu si plánovaly od okamžiku, kdy kolem svých dvanácti let dostaly svůj první *chimár*, dlouhý až na zem, a kluci na nárožích o nich začali mluvit jako o kurvách. Ve dvaceti už propadaly čirému zoufalství. Když k nim Samíra přijela na návštěvu, hned ji chytly za ruku, odtáhly si ji do svého pokoje a tam jí vzrušeně šeptaly o Abdelovi nebo Karimovi, kteří pracovali v jedné telekomunikační společnosti ve městě a nosili drahé nablýskané boty. Ruku jí mačkaly jak kleštěmi. S očima plnýma znepokojení se jí ptaly, jestli už je zasnoubená nebo jestli už někoho

má. Protože sestřenky v Dár eš-Šamsu braly manželství jako nezpochybnitelnou samozřejmost.

Jenže Samíra ještě přítele neměla. Zatím ani o žádném neuvažovala. Co si pamatuje, táta kluky líčil jako neskonale protivné, takže si málem nedokázala představit, že on sám taky někdy byl kluk. A ona, ona je přece hrdá muslimka s vlastní hlavou. Nepotřebuje pro dobrý pocit pozornost takových těch níže postavených individuí. Nepotřebuje šminky nebo nové oblečení, jen co vítr foukne nějak jinak. Je dobrá taková, jaká je, řekl táta. A Samíra mu věřila.

Vždycky říkal, jak je rád, že nemá kluky, jenom holky, jako Prorok. Domovy dětí v Maghrebu jsou plné kluků, které nikdo nechce. Kluci vyjdou draho. Budou se ženit a musejí platit *mahr*, věno pro ženu. Často na to nemají a zůstanou doma na ocet. Jestli pracují? A co by dělali? Tam žádná práce není a vzdělání je jenom pro nesmírně nadané a pro ty, kdo mají kontakty nebo peníze, aby si mohli koupit známky. Takže jejich budoucnost spočívá mezi zdmi domu, kde tak akorát hrají halmu s černými a bílými kameny, a dny si můžou krátit počítáním vajglů poházených po zemi v nejbližším okolí.

„Kluci pobíhají po ulicích jako psi," popisoval Faríd.

Jenže oni musejí pobíhat. Kdo z kluků takhle nepobíhá, není pak pro slušné muslimky dobrý muž. A nezeptala se ho:

„Ale *abí*. A co holky, které nepobíhají?"

Protože v jejich případě nemůže být o pobíhání ani řeč. Pro takové se používají zvláštní slova a ta by Samíra určitě nechtěla slyšet.

Když bylo Samíře čtrnáct, najednou se všechno změnilo. Měla začít myslet na vdávání, jenže si ani za nic nedokázala vůbec představit, s kým by to tak mělo být. To si má vzít některého z těch kluků, před kterými ji táta

tolik varoval, ze kterých teď jsou mladí muži a o kterých ví úplně všechno?

„Ne, samozřejmě že ne," ujistil ji.

Nějakého dobrého muslima, jako je on. V Maghrebu je takových dost.

Teď byla zmatená. Má na mysli ty nezaměstnané psy v Dár eš-Šamsu? A cítila, jak očekávání stoupá a kolem krku se jí pomalu stahuje smyčka.

Faríd se rozpovídal o konkrétních lidech. O synech svých kolegů, o bratrancích synů v Maghrebu.

„Já je pokaždé zarazím: tak moment. Moje Samíra je na vdávání ještě moc mladá. Nejdřív musí vystudovat. Musí něco být. Pak o tom můžeme začít přemýšlet," a jako by se v těch slovech skrývala otázka.

Otázka, na kterou odmítala odpovědět.

„Přesně, nejdřív vystudovat. Pak o tom můžeme začít přemýšlet."

Věděla, že čas pracuje pro ni. Že školu může protahovat, jak se jí zachce. Že se za datum doporučené spotřeby dostane daleko rychleji než Finky. Když překročí dvacet pět let, synové dobrých přátel Farída ani bratranci synů o ni už nebudou mít zájem. Čím starší bude, tím víc hrozí, že ani nevstoupí do manželství a už bude prošlá. Chtějí ženy, kterým ještě nebylo dvacet. A které toho vědí, pokud možno, co nejmíň. Podle jedné její sestřenice má žena být jako koťátko. Slepá a bezbranná.

„Přesně!" nasupila se Jasmína, když to slyšela. „Nejdřív chtějí inteligentní a vzdělanou manželku, aby se mohli chlubit, že je doktorka nebo právnička, jenže ta pak musí celý zbytek života držet klapačku, aby náhodou nevyšlo najevo, že je chytřejší než ten její."

Když Faríd začal plánovat Samířino manželství, vybavila si s hrozivou zřetelností, co kdy slyšela vyprávět

o ženách v Dár eš-Šamsu. Vzpomněla si na Mašu, manželku dědečkova bratra Cháleda, která se dožila dvaaosmdesáti let. Za těch osmdesát dva let vyšla dvakrát z domu. Poprvé, když jako nevěsta odcházela od rodičů za svým mužem, a podruhé v rakvi. V obou případech byla zahalená od hlavy až k patě.

Džamíla, skvělá kamarádka jedné Samířiny sestřenice, se zamilovala do stejně starého kluka, studenta techniky z úplně normální rodiny, perfektně se k sobě hodili, až na to, že se zamilovali potají. Nedůstojné, usnesla se Džamílina rodina. A když jednou odpoledne v obývacím pokoji se sourozenci popíjela čaj, přišel za ní otec a sdělil jí, že je vdaná a okamžitě musí odejít z domu. Nikdo nevěděl, za koho ji provdali ani kam se přestěhovali.

Nejhorší to bylo s Farídovou sestřenicí Hawou. Zemřela v šestinedělí na vesnici jenom proto, že její manžel Rahmán ji odmítal odvézt k jedinému lékaři v okolí. Nechal ji vykrvácet, aby žádný jiný muž nespatřil její rozkrok.

Čas od času se Samíra snažila představit si, že opravdu jsou ženy, které za celý život vidí jenom jejich máma, táta a sourozenci, a možná nějaké sestřenice. A když se neprovdají, tak žijí i zemřou dokonale ukryté před okolním světem. Jestli je má někdo uvidět, musejí si za manžela vzít úplného cizince. Jakmile se jí myšlenky vydaly těmito cestami, všechno se s ní roztočilo a napadalo ji, že Jasmína měla pravdu: každá vdaná ženská je kurva.

Samíra s Jasmínou opakovaně rozebíraly svoje budoucí svatební vyhlídky a pokaždé beznadějně rezignovaly, jakmile dospěly k závěru, že prakticky neexistuje řešení, kterému by nepředcházela finanční transakce. Nedokázaly si představit svět, v němž ženy nejsou na prodej. Jejich rodiče by nikdy nepřistoupili na sňatek

s mužem, který je nemůže zaopatřit, a pokud bude mít dost peněz na to, aby je zaopatřil, tak za ně taky bude chtít zaplatit. Říká se tomu ctít tradice, jenže jim by zlato na prstech a okolo zápěstí trpce připomínalo, že muž svoji hrdost odvozuje od toho, že měl dost peněz na koupi manželky.

„Když se dcera jen tak daruje, tak je to magnet na divný chlapy. To je zkrátka fakt. Nikdo ani z těch nejmodernějších rodin, co znám, nechce riskovat řeči, že svoje dcery dají zadarmo, aby jim nezůstaly na ocet," vysvětlovala Jasmína.

I v tomhle bodě s ní Samíra v podstatě byla zajedno. Dnes a denně viděla, jak je Sarah zatrpklá, že se nechala napálit a vzdala se svého věna, souhlasila se vším, co chtěl Faríd, úplně zadarmo, protože udělala jednu zásadní chybu: milovala ho.

Ale než aby řekla: „*Abí*, nikdy se nevdám," tak si Samíra sbalila kufry a utekla.

Říjen 2007

Lejla

Kapitola sedm

Největší svinstva se schovávají za éčkama

Náboženská dilemata řeší máma stejně jako většina jejích souvěrkyň nejdřív na internetu, a když si tam všechno zjistí, zavolá imámovi, aby vyslechla jeho názor na věc. Když s ním nesouhlasí, zavolá Fátimě. Většinou to skončí tak, že zavolá oběma.

Náplní mámina života je především napodobovat proroka Muhammada, jak jen je v lidských silách. Prorok Muhammad byl dokonalý člověk, a protože jsme muslimská rodina, musí každý z nás dělat všechno pro to, aby se mu co nejvíc podobal. Když nám to půjde, může nám to jen prospět. Několikrát měsíčně máma přinese nějakou novou bezvadnou informaci z *hadísů*, zpráv o životě a výrocích Proroka, kterou se pak snaží převést do našeho všedního života, ne vždy zcela úspěšně. Táta se po bytě producíruje v trenýrkách (*harám!*) a brblá, že Prorok žil v sedmém století v Arábii a že od té doby se tu a tam něco změnilo, ale máma je toho názoru, že člověk i tak musí udělat maximum. Jakmile někde narazí na nějaký nový vědecký důkaz, třeba že je lepší čistit si zuby jako Prorok *miswákem*, protože ten je od přírody antiseptický, přečte vítězoslavně novinu tátovi, který sedí s hlavou zabořenou mezi rameny a popíjí první dnešní kafe (*harám!*) a dal by si první dnešní

cigaretu (*harám!*). Řekne, že ruce potřebují držet ranní noviny, jenže on musel zrušit předplatné.

„*Harám, harám*," odvětí máma, a když má dobrý den, poplácá ho po tváři.

Většina toho, co táta s oblibou dělá, třeba že se večer vypaří z kuchyně a nechá tam po sobě na stole drobky nebo že jen tak sedával na pohovce s dálkovým ovladačem v ruce, to, když jsme ještě měli televizi, je ve skutečnosti zakázané, takže táta to má radši někde jinde, kde na tohle všechno nemusí pořád myslet.

„Na Finsku je nejlepší, že člověk může být muslim po svém a sám si může vybrat, jak bude náboženství praktikovat," vysvětluje táta.

Jenže na to máma reaguje, že v jeho případě to podle všeho znamená, že člověk nepraktikuje nic. Máma přečetla celý korán, od začátku do konce. Táta ne. Navíc ho přečetla s tužkou v ruce. A máma říká, že táta a jeho kumpáni z Maghrebu si zřejmě myslí, že základem náboženství je pět povinných pilířů. A není to modlitba *salát*, pouť do Mekky *hadž*, almužna *zakát*, vyznání víry *šaháda* a půst v měsíci *ramadánu*.

Ne, podle mámy si táta a jeho kamarádi myslí, že muž je hlavou rodiny, žena musí nosit *hidžáb*, vstupem do manželství že má z půlky splněno a o zbytek náboženství se nemusí starat, že děti jsou osobní vlastnictví muže a krize středního věku se řeší mnohoženstvím. Sama si dobře uvědomuje, že nadějí a budoucností pravého islámu jsou konvertiti, protože jenom oni dokážou rozlišovat mezi kulturou a náboženstvím.

„Kdyby se Faríd aspoň trochu víc snažil být jako Prorok, měli bychom po problémech," říká občas, když volá Fátimě.

Pak vypočítává všechny Prorokovy dobré skutky, prací v domácnosti počínaje a péčí o děti konče. O Muhammadovi a jeho manželství toho načetla dost na to,

aby věděla, že přesně takhle to ona taky chce, a když už si za muže vzala muslima, tak teď stačí ho srovnat do latě.

Podle mámy nespočívá problém většiny muslimských rodin, států a kultur v samotném islámu, jak se to snaží malovat média, ale v jeho nedostatku. Solidní dávka islámu by z nás všech udělala lepší lidi a naše rodina by měla perleťovou bránu do ráje otevřenou. Je si jistá, že když bude dostatečně následovat příklad Proroka, bude šťastná. A když bude šťastná, budou šťastní i všichni ostatní. Jenže ve skutečnosti se věci mají jinak a táta neohroženě bojuje proti islamizaci naší domácnosti.

Máma na ledničku nalepila lístek se seznamem éček, pomocí kterých je potravinářský průmysl schopen schovat prase do prakticky čehokoliv, a táta prohlásil, že až se mu příště bude chtít na velkou, tak si na trávníku vedle rododendronu vykope jámu.

Máma řekne, že toaleta je bitevní pole moderní doby, a vzápětí na dveře v koupelně přilepí lístek s návodem na správné použití. Nedlouho poté na ni odtamtud táta zavolá, že si jednoho krásného dne tím krásným lístečkem nejspíš vytře zadek, načež máma odvětí, aby si, než to udělá, přečetl bod číslo pět, kde se píše, že při návštěvě toalety člověk nesmí vydávat žádné zvuky.

Kromě éček je máma vysazená taky na oblečení a jsou dny, kdy radši nejdu domů. Chci se vyhnout mámině razii, při které mi ze skříně vyhází veškeré oblečení, jen aby se přesvědčila, jestli jsem si nekoupila něco nového, něco moc těsného nebo vykrojeného nebo s obrázky a nápisy, které by mohly odvádět myšlenky k něčemu zakázanému. Někdy jí vadí třpytky nebo krajky nebo flitry. Jindy barvy. Má svoje období, kdy je přesvědčená, že jediná správná barva je černá, a to pak stojí u mě v pokoji, mává svetrem, který byl ještě měsíc před tím

naprosto v pořádku, a řve, že je žlutý, žlutý! A já na ni jen zírám a říkám:

„Vždyť jsi mi ho sama koupila…“

Jenže to už se zase zanoří do skříně a já v duchu zakleju, protože vytáhne tregíny, které ještě ke všemu nosím jenom pod normální kalhoty, protože se mi stalo, že ty žmolkovité dlouhé spodky, které mi upletla babička, vzbudily v šatně před hodinou tělocviku ohromné veselí.

„A co má znamenat tohle?“

Vzápětí putují na hromadu oblečení, které odnosí do přístřešku na popelnice. Nedlouho poté všechno nanosím zase zpátky, protože na většině toho, co vybrala, není nic špatného.

Jak tam tak stojím a sleduju mámu, napadne mě, že je úplně stejná jako holky v naší třídě, které, když se v šatně svléknu a mám na sobě jen kalhotky a top, hned si na mě ukazují a hulákají:

„No fůůůj! Podívejte se na ni! No to je šílený!“ a když se jdu do zrcadla podívat, o co jde, tak se můžou utlouct smíchy.

Takže když máma podniká náboženské razie, nechám ji tam radši samotnou a potuluju se temnými ulicemi, ruce v kapsách, hlavu svěšenou, a vypadám přesně tak, jak člověk nemá vypadat.

Kroky zhusta naplňuje nevole, jen ve světle kandelábrů má všechno občas trochu jiný tón. Tváře a vlasy se jakoby zalesknou a všem lidem to trochu přidá na kráse.

Vlněné svetry, červené tváře, blyštivé oči a potutelné úsměvy. Pára od úst. Zpívající sbor. A v téhle nahodilé společnosti člověk kráčí ulicí a vtom se s někým potká pohledem, na což snad odpoví pokývnutím hlavy, ale pak odvrátí zraky a znovu je zaboří do země, aby dal jasně najevo, že tím kontakt končí.

To jsou dny, kdy nikam nespěchám. Nechám pozvolné tempo chůze, aby se rozlilo do celého těla, dívám se na reklamní poutače ve výkladních skříních a cítím, jak mě taky hřejí.

Když v noci není zima, usnu někdy na chvilku v parku na lavičce, a nikdy nemám strach. Spí tam i další, takže nejsem sama, a navíc mi nemá nikdo co sebrat, přestože máma tvrdí, že mám to nejcennější, co holka může mít. V tom případě myslím, že je rozhodně velká výhoda vypadat jako kluk, protože ten se nedá znásilnit, to vědí všichni, a vlastně mě nikdy takhle v noci nikdo ani neokradl. Zato pak často přijdu pozdě do školy, to se prokřehlá proberu ze spánku a celá rozlámaná pospíchám do metra zjistit, kolik je hodin a co všechno už jsem z výuky prošvihla.

Kapitola osm

Mandarin Morning

Linda Lindqvistová je prvotřídní pinupka. Kudy projde, tam je pozdvižení. Stojím na chodbě a vidím ji přicházet. Zářivka bliká. Vrhá přerušované světlo na odbarvené vlasy, kterým superoxid vyžral přirozenou barvu skoro až do běla. Jsou jako kost. Trochu našedlé.

Z celé tváře jsou jí vlastně vidět jenom oči. Vykukují zpoza tlusté vrstvy pudru jako dva ostré šrámy blyštivých očních stínů, tří vrstev řasenky a oční linky. A ten pohled. Zostra se vrhne na všechno, co mu přijde do cesty, čepelí přejede ostatním dívkám po kůži, takže jakmile vejde, už chuděry odskakují a odvracejí tváře.

Dneska má na sobě krátkou bílou džínovou bundu, zlatý flitrový top, bledě modrou minisukni se zlatými knoflíčky a světle červené síťované punčocháče, a všichni se jí ptají, jestli jí není zima, ale ne, není. Protože pod punčocháči má ještě jedny punčocháče. Úplně tenké, co nejsou vidět. Takže to vypadá, jako by oky prosvítala kůže, ale ve skutečnosti je to tenounký praktický podraz.

„Dobrý, co?!“

Přidušený smích, sípavé nádechy. Jako že by mrzla? Linda si odfrkne. Když už člověk mrzne, musí mrznout stylově.

Otočím se a podívám se z okna, kde kluci parkují motorky a troubové kola. U tohohle okna jsou vždycky cítit výfukové plyny.

Před vyučováním, po něm i o každé přestávce kluci v hustých mračnech někam vyrážejí. Stojím za oknem zády k chodbě a sleduju, jak prchají. Máme tu i pár holek, co mají benzin v krvi, takový mopedový gang, ale moc jich není a nepatří mezi kamarádky Lindy Lindqvistové. A já taky ne.

Můj prst si to ještě pamatuje: Jak se jeho bříško, kde je kůže tak citlivá, že dokáže přečíst všechno, co slepí nevidí, přitiskl na oko v punčoše, které se podělilo o své tajemství. Ruku měla teplou a zpocenou. Zmáčkla mi prsty, až to luplo. A pak moje kůže hladila tenké punčocháče vespod.

„Vidíš?“

Přikývla jsem.

Zazvoní na přestávku a v celé chodbě se naráz otevřou dveře do tříd. Žáci se strkají, tlačí a narážejí do sebe rameny. Tmavovlasá holka ve světle červené péřové bundě zavrávorá, ale pak znovu získá rovnováhu a hlasitě a trochu pištivě se rozesměje. Strčí nějakému čahounovi do kšiltovky a do sportovního trika s nápisem Buffalo, až kluk několikrát ladně poskočí na stranu a nakonec se ukloní. Hustá řeka tváří se vzdouvá, všichni se smějí, ale v očích už se zračí smrtelný strach, a jak je tak pozoruju, najednou ucítím, že se na mě někdo dívá. Jen na chvilku jsem se přestala soustředit, a už je nálada na chodbě docela jiná.

Ostrý šťouchanec do boku. Pusy s lesklými rty šeptají. Otočím se a přímo před sebou vidím obličej Lindy Lindqvistové.

„Nazdar, kurvo,“ sykne. „Neumíš, vole, zdravit?“